

НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
“КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ ІГОРЯ
СІКОРСЬКОГО”

КАФЕДРА ТЕОРІЇ, ПРАКТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни

«ПЕРЕКЛАД ТА РЕДАГУВАННЯ ФАХОВИХ ТЕКСТІВ»

на тему: **Особливості перекладу заголовків англomовних кінофільмів**

Студентки 4 курсу

групи ЛА-381 спеціальності 035 “Філологія”

Кучер Марії

Викладач кафедри ТППАМ ,

Гавриленко Валерія Миколаївна

Кількість балів: _____ Оцінка

Члени

комісії _____

(підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

(підпис) (вчене звання, науковий ступінь, прізвище та ініціали)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
Розділ 1.Лінгвістичні аспекти перекладу назв фільмів	4
1.1 Структурні особливості кіносценарію як особливого типу тексту	4
1.2 Підходи до визначення терміну «фільмонім»	7
1.3 Особливості функціонування назв фільмів	8
1.4 Стратегія та способи перекладу назв кінофільмів	10

ВСТУП

Сьогодні, як і багато років назад кінофільми грають важливу в нашому житті. Вони виконують такі функції як культурна, соціальна та іноді навіть політична. Фільми – це своєрідна спадщина окремої країни, невід'ємна частина її унікальної культури.

Кінематограф зараз та на початку століття – два різних явища. Сучасні технології сприяють появі нових форматів та жанрів фільмів у кіноіндустрії. Але одне завжди залишається незмінним – вплив назви фільму на сприйняття глядачем повної картини сюжету. Заголовок кінокартини відіграє надзвичайно важливу роль: за допомогою короткої фрази існує можливість стиснути зміст та дати глядачеві уявлення про формат, жанр та навіть меседж фільму. Треба також зауважити, що оригінальна мова переважної більшості фільмів, які ми можемо бачити в українських кінотеатрах – англійська. Таким чином, відповідальність перекладача полягає не просто в прямому перекладі заголовку, а ще й в наданні сенсу, звучності та яскравості фільмоніму. Щоб досягти найліпшого результату у перекладі назви фільму, перекладач повинен бути знайомим з сюжетом, розуміти культурні та історичні аспекти країни-виробника кінокартини та країни, мовою якої він перекладає заголовок.

Підсумовуючи все вищесказане, перекладач, відповідальний за інтерпретацію будь-якого фільмоніму, повинен бути особливо уважним та обізнаним у культурній, соціальній та історичній галузях.

Актуальність теми. Кількість кінокартин у світі збільшується з великою швидкістю та кіноіндустрія сьогодні набуває все більшої популярності. Таким чином, переклад назв фільмів був, є та буде актуальною темою для досліджень.

Метою даної роботи є вичерпний опис системи знань, необхідних перекладачеві для здійснення повноцінного перекладу англійських заголовків кінофільмів (фільмонімів) та виділення і опис відповідних перекладацьких процедур.

Відповідно до поставленої мети виконуються такі **основні завдання**:

- Надати різні підходи до визначення поняття «фільмонім»
- Охарактеризувати структуру та функції фільмоніму в структурі кіносценарію;
- Визначити ключові стратегії перекладу заголовків кінофільмів;
- проаналізувати приклади перекладів англомовних фільмонів українською мовою;
- установити загальні принципи перекладу заголовків кінокартин;
- Проаналізувати і описати перекладацькі процедури, які застосовуються в процесі адаптації заголовків кінофільмів;

Об'єктом дослідження є заголовки сучасних англомовних кінофільмів у період з 2010 по 2021 роки.

Предметом дослідження є перекладацькі стратегії та перекладацькі процедури, що застосовуються при адаптації англомовних заголовків українською мовою.

Матеріалом дослідження слугували приклади перекладів сучасних англомовних кінострічок.

Основними методами дослідження є описово-аналітичний та зіставний.

Практична цінність даного дослідження зумовлюється внеском у подальші дослідження перекладу англомовних фільмонімів та можливістю застосування його результатів у перекладацькій практиці.

Розділ 1.Лінгвістичні аспекти перекладу назв фільмів

1.1 Структурні особливості кіносценарію як особливого типу тексту
Термін «сценарій», за даними різних лексикографічних джерел, має такі визначення, як: «твір кінодраматургії, призначений для подальшого втілення на екрані;сюжетна схема, за якою розвивається спектакль»[1;78]. В більшості тлумачних словників, поряд з іншими значеннями, сценарій розглядається, перш за все, як літературно-драматичний твір. Таким чином, в теорії і практиці театрального мистецтва термін «сценарій» трактується досить широко, позначаючи і літературний твір, і план п'єси, і список дійових осіб [2;304].

Театральні діячі використовують термін "сценарій" для :

- позначення записів робочих документів
- викладу детальної схеми п'єси, розрізняючи при цьому режисерський робочий план-проект для постановки вистави, схематичний план п'єси, призначений для драматурга, в якому викладається фабула, намічені послідовність і зміст окремих сцен і теми розмов дійових осіб
- докладний план сценічної композиції і тексти діалогів ("текстовики»), що розробляються різними авторами (як сценаристами драматургії "малих форм") .

В даний час існує кілька видів кіносценаріїв: сценарна заявка, що представляє собою лаконічний опис сюжету, не більше 5 сторінок; лібрето, або розширена заявка; літературний сценарій, в якому детально описується сюжет фільму;сценарій, в якому представлена розбивка на сцени і технічні ремарки, складаються діалоги; робочий сценарій-остаточна версія,за якою знімається фільм; покадровий сценарій, в якому дія фільму розбивається на окремі мальовані кадри [3;188].

Відмінною рисою будь-якого кіносценарного тексту є наявність так званого слаглайн (slug line), тобто просторово-часових параметрів, які інформують акторів про зміну часу і місця дії, і включають три головні частини :

- 1) простір: сцена внутрішнього або зовнішнього характеру;
- 2) місце дії: де конкретно відбувається дія;
- 3) час: в який час доби відбувається дія.

Специфіка сценарію, на думку дослідників, полягає в тому, що "кіносценарний текст має бінарну структуру: він звернений і до літератури, і до кінематографу, він зберігає пам'ять про попередні епохи розвитку літератури, виявляє повернення до її риторичних форм, але в ньому завжди є і передчуття майбутнього».[4;343]

Структура кіносценарію складається з трьох частин [5;121] :

- Перша частина, «зав'язка» або експозиція, виконує роль гачка для глядача. В ній динамічно, стисло і максимально цікаво подається головний конфлікт, описуються час і місце події, експонуються обставини, в яких діятимуть персонажі, окреслюються їхні характери. Експозиція триває від 2 до 5 (максимум) хвилин, під час яких глядач має одразу зрозуміти, чи сподобається йому кіно в цілому. Експозиція задає тон всьому фільму.
- Друга частина — «розвиток події». Якщо в першій частині ми заявляємо подію — в другій мусимо показати низку ДІЙ, котрі розвиваються довкола неї і ведуть героя до вирішення проблеми із застосуванням усіх необхідних для цього поворотних пунктів.
- Третя частина — кульмінаційна, «розв'язка». В добре зробленому кіно кульмінація, як правило, збігається з фіналом: герой вирішує проблему.

Неможливо не додати, що кіносценарій та фільмонім мають нерозривний зв'язок. Дуже часто назва фільму ґрунтується на певних аспектах сюжету кінострічки.

Таким чином, кіносценарій являє собою єдиний структурований організм, який підрозділяється на різні види та виконує важливу роль у створенні будь-якого твору.

1.2 Підходи до визначення терміну «фільмонім»

Як зазначає Д.Г. Бучко у Словнику української ономастичної термінології : «Фільмоніми – це категорія слів, що охоплює рекламну функцію та функцію впливу, але відрізняється лаконічною структурою і містить риси, властиві назвами як самостійним мовним одиницям» [6;198]. Фільмоніми являють собою особливий розряд імен власних. Фільмоніми в зв'язку з їх метою залучення уваги часто стилістично експресивно забарвлені , яскраві, вони привертають увагу, оптимізують подальше сприйняття фільму.

Назви кінофільмів за своєю знаковою природою відносяться до особливого розряду власних назв, тобто онімів, але у сучасній ономастиці й досі немає однастайності щодо єдиної термінології.

Структурні особливості фільмонімів обумовлені їхньою лаконічною формою і знаковою природою. За характером структури виділяються:

- фільмоніми-словоформи
- фільмоніми-словосполучення
- фільмоніми-речення

До складу словоформ найчастіше входять власні назви в називному відмінку. Поміж фільмонімів-словосполучень найчастіше виділяються субстантивні і атрибутивні конструкції. Фільмоніми-речення представлені простими і

складними реченнями, які за типом граматичної основи поділяються на повні і неповні.[12;56] Визначаються такі типи фільмонімів [26]:

- фільмоніми,що відображають тему або основну проблему фільму (тематичні)
- персональні фільмоніми, що відображають національність, статус, стать головного героя
- фільмоніми, що визначають час/простір
- фільмоніми,які позначають знаковий предмет, який згадується у фільмі (предметні)
- змішана група фільмонімів

Тип фільмоніму	Назва фільму (оригінал)	Переклад	Рік
Тематичний	«House of Gucci»	«Дім Гуччі»	2021
Персональний	«Loving Pablo» «John Wick» «Bridgerton»	«Ескобар» «Джон Уік» «Бріджертони»	2017 2014 2020-2022
Час/простір	«Ozark» «Vikings: Valhalla»	«Озарк» «Вікінги Вальгала»	2017-2022
Предметний	«The Bucket List»	«Список останніх бажань»	2007
Змішаний	«Spider-Man:Far from home»	«Людина-павук:Вдалині від дому»	2020

1.3 Особливості функціонування назв фільмів

У художньому творі, що не має яскраво вираженої теми або сюжету, заголовок несе важливе функціональне навантаження і розкриває авторську ідею або спільний концепт. [15;173]

Традиційно визначають п'ять функцій фільмонімів : номінативну, інформативну , рекламну , прогностичну та прагматичну.

Номінативна функція фільмоніму полягає в тому , що фільмонім є назвою фільму, таким чином він виконує номінативну функцію. Інформативна функція фільмоніму є однією за найважливіших. Назва фільму несе в собі культурний та історичний меседж, дає глядачеві уяву про подальші події у творі. Більш того , під час пошуку фільму , цікавого для глядача, він, як правило, спирається на назву фільму , за допомогою якої йому передається основна інформація про сюжет кінокартини.[7;176]

Виконання рекламної функції, визначається як здатність фільмоніму шляхом використання стилістичних прийомів, семантичних особливостей і виразних функціонально-семантичних засобів стати найбільш інтригуючим, у такий спосіб забезпечуючи успішність фільму у прокаті завдяки залученню більшої кількості зацікавлених у ньому потенційних глядачів. [8;8]Феномен, коли рекламна функція домінує над іншими стає тенденцією сучасного кінематографа в умовах комерційного дискурсу. Крім того, враховуючи жорстку конкуренцію кіноіндустрії, однієї назви фільму недостатньо для успішного просування кінокартини. Тому для більшої інформативності фільмонім використовується зі слоганом і трейлером . Найчастіше також задіюються імена режисера і відомих акторів, виконуючи атрактивну і рекламну функції.

Прогностична функція здійснюється шляхом жанрової та смислової адаптації, тобто додаванням асоціативних слів, що пов'язують фільмоніми із жанром фільму. Прагматична функція виконує роль використання мови для інтелектуального, емоційного чи вольового впливу на потенційного глядача.[9;184]

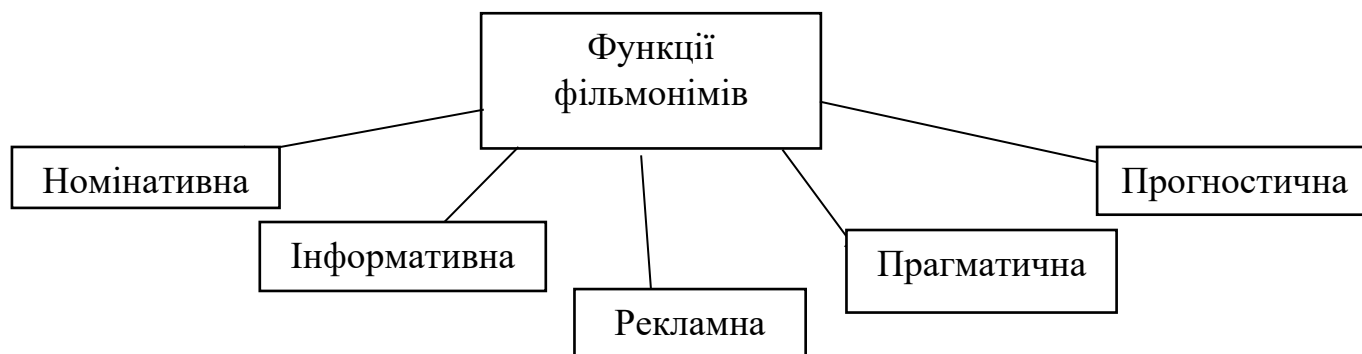

Схема 1.3 (а) Класифікація функцій фільмонімів

Німецька вчена Крістіан Норд дотримується системного підходу визначення функцій фільмонімів[10] :

- Розрізняюча функція досягається за рахунок використання «унікального імені, яке безпомилково ідентифікує зміст заголовку »
- Метатекстова функція досягається за рахунок використання невербальних засобів
- Фатична функція – відноситься до «довжини і мнемонічної якості» заголовків
- Референтна функція досягається шляхом використання певних відомих референтів, з якими діляться люди різноманітних культур

- Експресивна функція відноситься до виразності заголовків, досягнутих різними способами
- Називна функція включає в себе спонукання глядачів дивитися той чи інший фільм.

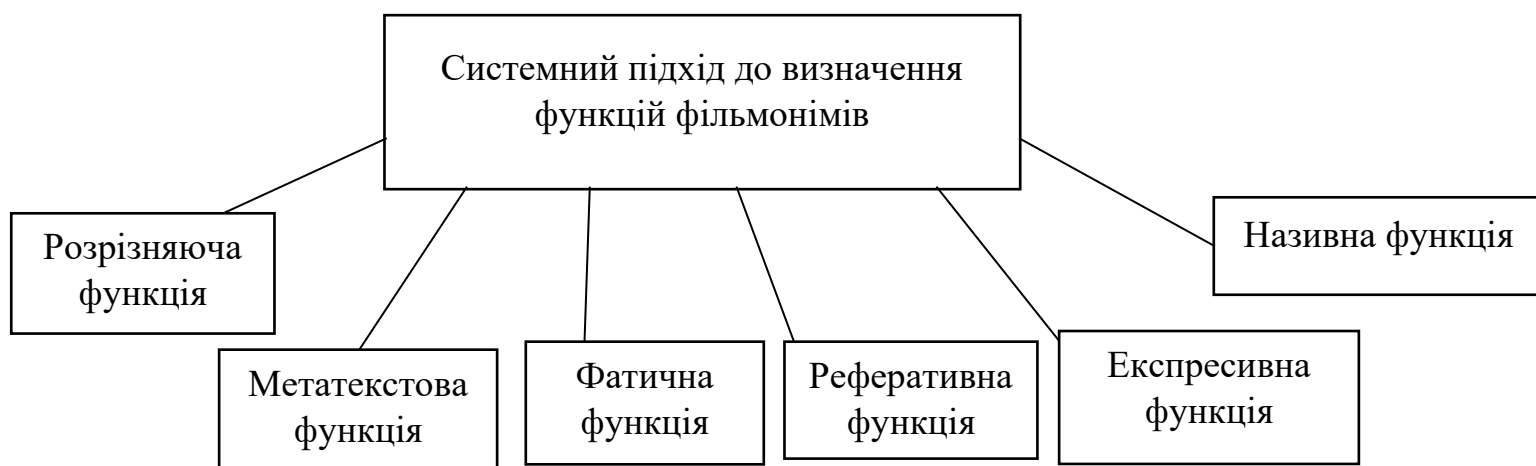

Схема 1.3 (б) Системний підхід до визначення функцій фільмонімів

Таким чином, фільмонім являє собою заголовок художнього твору, за допомогою якого глядачеві надається стисле уявлення щодо сюжету та подальших подій кінокартини.

1.4 Стратегія та способи перекладу назв кінофільмів

Як вже було зазначено, фільмонім (або назва фільму) має не останню роль у сприйнятті глядачем кінокартини. Фільмонім виконує багато функцій, надає споживачу можливість сформулювати перший погляд щодо фільму та навіть зробити вибір - дивитися кінокартину чи ні. Фільмонім - це майже «обкладинка» фільму. Саме тому переклад фільмоніму являє собою надзвичайно важливий процес. Від того, наскільки сприятливою, забарвленою, яскравою буде назва

залежить також успіх, рейтинги кінокартини та сприйняття її вже іноземним глядачем. Відомий американський теоретик перекладу Юджин Ніда зауважував: "Для того, щоб зробити кращий і найбільш стандартний переклад, переклад повинен бути еквівалентний оригінальній назві. І функціональна еквівалентність полягає в тому, щоб глядачі на цільовій мові відчували ті ж почуття, що і глядачі на вихідній мові, приймаючи інформацію про історію". [14;83]

Адекватність і еквівалентність – центральні категорії загальної теорії перекладу. Класичне визначення адекватного перекладу полягає в тому, що адекватним вважається семантично і прагматично еквівалентний переклад. [18;263]

Говорячи про еквівалентність перекладу, слід зазначити, що вона буває синтаксичною, семантичною та прагматичною. Синтаксична еквівалентність означає структурну схожість вихідного й цільового тексту. Якщо синтаксична схожість відсутня, то мова йде про трансформацію [16;127].

Грамматичні трансформації полягають у перетворенні структури речення при перекладі згідно з нормами мови перекладу. Трансформація може бути повною / частковою. Залежно від цього змінюється структура речення – повністю чи частково. Як правило, коли змінюються головні члени речення, відбувається повна трансформація, якщо змінюються лише другорядні – часткова. Окрім зміни членів речення можуть змінюватися і частини мови [20;178]

Існує два види граматичних трансформацій – постійні та випадкові:

- 1) постійні синтаксичні (граматичні) трансформації – це правила узгодження граматичних систем мов, пов'язаних перекладом
- 2) випадкові трансформації є справою індивідуального вибору перекладача, і залежать від стилістичних особливостей вихідного тексту

Професор В.Н. Комісаров виділяє такі типи лексико-семантичних трансформацій [17]:

- 1) конкретизація (коли слова в англійській мові мають більш широке семантичне значення і не мають конкретного еквіваленту в українській мові); «The good liar» (2019) [Ідеальна брехня]
- 2) генералізація (коли вужче семантичне значення замінюється більш ширшим); «Early Man» (2018) [Дикі предки]
- 3) смисловий розвиток (переклад завдяки контекстуальній та логічній зміні предмета, процесу або ознаки); «Witches in the Woods» (2019) [Дух Відьми]; «Drunk Parents» (2019) [Батьки легкої поведінки]; «Latte & the Magic Waterstone» (2019) [Пухнасті бешкетники]
- 4) антонімічний переклад (переклад за допомогою слова з протилежним значенням до слова, що вживається в оригіналі); «Ми-монстри» (2017) [Happy Family]; «See» (2019) [Сліпота]; «Get out» (2017) [Пастка]
- 5) додавання слів під час перекладу задля пояснення «The room» (2003) «Кімната бажань»; «Mary» (2019) [Прокляття Мері];
- 6) пропуск слів під час перекладу «Beyond Skyline» (2017) [Скайлайн 2];
- 7) компенсація (передача змістового значення не тими засобами, що були застосовані в оригіналі). «Silver Linings Playbook» (2012) [Мій хлопець- псих]

Існує чотири типи стратегії перекладу фільмонімів :

1. Дослівний переклад

Так званий буквальный переклад полягає в тому, щоб зберегти оригінальний текст і оригінальну форму в перекладі, коли дозволяють умови, зокрема, для

збереження оригінальної метафори, зображення і місцевого змісту. Прикладом є «Innocent» (2018) [Невинний]; «Against the ice» (2022) Проти льоду; «Squid game» (2021) [Гра у кальмара] ; Якщо назва фільму близько підходить до роману, найкраще використовувати буквальний переклад, наприклад «The Witcher» (2020) [Відьмак] . Переклад назви фільму в цілому ділиться на два види. Один з видів полягає в тому, що порядок слів повинен бути однаковим «Better Call Soul» (2015) [Краще подзвоніть Солу] . Інший полягає в заміні початкового порядку слів. Деякі переклади можуть бути повністю скопійовані відповідно до англійських назв фільмів. Взагалі кажучи, перекладені назви не повинні звучати незручно або неприродно.

2. Вільний Переклад

Хоча буквальний переклад має гарний ефект, він підходить не до всіх фільмонімів. Через відмінності в мові і культурі до деяких назв повинна застосовуватися стратегія вільного перекладу. Наприклад, «Die Hard» (1998) [Міцний горішок] ; « The Intouchables» (2012) «1+1» ; «Shutter Island» (2010) [Острів проклятих] ; «Some Like It Hot» (1959) [У джазі тільки дівчата].

3. Транслітерація

Транслітерація-це спосіб перекладу фільмонімів на іншу мову відповідно до вимови. У ряді англійських фільмів в якості назви використовується ім'я героя або місце розташування. Якщо ім'я було відомо аудиторії або має важливу історичну цінність, використовується цей метод «Harry Potter» (2001-2011) [Гаррі Поттер] ; «Jane Eyre» (2011) [Джейн Ейр]

4. Розширення перекладу

Останній метод-це розширення перекладу. Деякі англійські назви фільмів потребують додавання деяких слів у перекладі, щоб пояснити їх. Для того, щоб домогтися точності вихідного фільму і врахувати мовні звички цільової

аудиторії, цей підхід є основою перекладу «Fair game» (2010) [Гра без правил] ; «A Dog's Purpose» (2017) [Життя і мета собаки] . [13;123]

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Термін фільмонім являє собою заголовок (назву) фільму , що поєднує в собі культурологічні, історичні , соціальні аспекти. За структурою виділяються фільмоніми-словоформи, фільмоніми-словосполучення та фільмоніми-речення. Серед типів фільмонімів визначають тематичні, предметні, фільмоніми простору та часу, персональні та змішані.

Успішність кінокартини в багатьох випадках залежить від її назви. Привабливість, яскравість та цікавість фільмоніму відповідають за те, яке перше враження кінокартина справить на глядача. Спираючись на аналіз вітчизняних вчених, було виявлено, що виділяють такі функції фільмонімів, як номінативна, інформативна , рекламна , прагматична та прогностична. У цьому розділі також була розглянута системна класифікація німецької вченої Крістіан Норд, яка виділяє такі функції фільмонімів , як : розрізняюча , метатекстова фатична , референтна , експресивна та називна .

Невід'ємною складовою сприйняття кінокартини, а саме її назви , є адекватний переклад фільмоніму.

Вибір способу та стратегії перекладу назви кінострічки залежить від жанру твору, культурних , історичних та соціальних аспектів життя країни, на мову якої перекладається фільмонім. Мета перекладача- зробити адекватний переклад , враховуючи всі вищезазначені моменти.

Було виділено такі стратегії перекладу фільмонімів: буквальный переклад , вільний переклад та транслітерація . Усі стратегії перекладу однаково мають право на життя та застосовуються перекладачами в залежності від відповідної ситуації.

Щоб зробити переклад адекватним для сприйняття глядачем, спеціалісти використовують перекладацькі трансформації. Розглядаючи класифікацію професора В.Н. Комісарова були виділені такі види трансформацій : постійні синтаксичні та випадкові. Серед них було виділено такі типи : конкретизація, генералізація, смисловий розвиток , антонімічний переклад, додавання та пропуск слів , компенсація.

Переклад фільмоніму - це складний процес, який потребує аналізу оригінальної назви фільму , занурення у культурні та соціальні аспекти , використання та аналізу ряду перекладацьких трансформацій , стратегій та способів перекладу.

Розділ 2 . Специфіка адаптації назв англійськомовних фільмів українською мовою

2.1 Стратегії адаптації назв фільмів

Як вже було зазначено вище, назва кінострічки повинна бути не тільки яскравою, але й сприятливою та зрозумілою для глядача. Саме тому під час перекладу широко застосовується такий прийом , як адаптація. Адаптацію розділяють на жанрову та смислову.

Жанрова адаптація – це додавання пояснюючих або уточнюючих елементів, які допоможуть глядачеві співвіднести фільм з його жанром (драма, мелодрама, трагедія, комедія, трилер, жахи, бойовик, фантастика, пригоди тощо).

Смислова адаптація – це додавання лексичних елементів, введення ключових слів, які компенсують смислову або сюжетну недостатність дослівного перекладу, розширюючи його. [18;265]

Одним з інструментів адаптації є лексико-семантичні трансформації. Більшість з них було розглянуто у першому розділі (конкретизація, генералізація, смисловий розвиток, антонімічний переклад, додавання та опущення слів).

Також не можна не виділити ще одну стратегію перекладу - заміну. Трансформація під час перекладу відбувається вже цілісно, а не за елементами і використовується в тому випадку, коли неможливо передати прагматичний сенс вихідного тексту і доводиться вдаватися до повної заміни назви фільму, так як назва фільму являє собою неперекладне поєднання слів [19;26] «Fist fight» (2017) [Махач вчителів] ; «Unlocked» (2017) [Таємний агент] ; «Ozzy» (2016) [Велика втеча] ; «Якщо твоя дівчина- зомбі» (2014) [Life after Beth] ; «Flipped» (2010) [Привіт, Джулі!]. За допомогою заміни існує можливість адаптувати фільмонім вигідним для кінострічки шляхом , а саме врахувати національні , історичні та навіть комерційні аспекти.

2.2 Аналіз перекладених та оригінальних заголовків фільмів

Для проведення аналізу були обрані найкращі фільми десятиліття (2010-2019 рр.) за версією статті «100 найкращих фільмів 2010-х за версією FilmAffinity» ; «Найкращі 25 фільмів 2020-го року» за версією moviegram.com.ua ; «Найкращі фільми 2021» за версією BBC News Україна. Було проаналізовано кінострічки виробництва країн США та Великобританії.

«Incendies» (2010) [Пожежі]

"Incendies" буквально перекладається як "палаючий", але зазвичай використовується для позначення великої руйнівної пожежі, такої як горіння будинку. Це також має переносне значення-дуже сильні емоції. [21] Така назва навмисно була використана Дені Вільневом , задля посилення емоційного ефекту та розуміння глядачем, що ця історія не залишить його байдужим. Кінострічка

дійсно викликає дуже сильні емоції , а в її основу полягає напів реальна історія жінки, на долю якої випали війна, згвалтування та інші жахливі речі. Перекладач використав дослівний переклад та зберіг емоційну складову настільки , наскільки це можливо.

«A Separation» (2011) [Розлучення Надера і Сімін]

В даному випадку перекладачем було використано лексичну трансформацію (додавання) задля прояснення деталей сюжету фільму . Надер і Сімін- подружжя , яке через сімейні непорозуміння має розлучитися. Згідно сюжету Сімін хоче залишити країну, але за рішенням суду не може забрати з собою їх спільну дитину. Таким чином, назва оригіналу акцентує увагу на «розділі» матері та дитини , а переклад вказує на сімейні проблеми батьків.

«Black Swan» (2010) [Чорний Лебідь]

Назва фільму цілком відповідає сюжету кінострічки , саме тому перекладачем був використано стратегію дослівного перекладу. Балетна трупа Лінкольн-центру в Нью-Йорку планує нову постановку балету «Лебедине озеро», на головну роль претендують декілька молодих балерин, серед яких виявляється Ніна Сейерс (Наталі Портман) — донька балерини, яка не досягла висот у кар'єрі, тому що присвятила все життя турботі про дочку.[22] Ніна змагається за роль Лебідя та одночасно намагається справитися з звичкою дряпати себе по ночах. Назва «Чорний Лебідь» посилює емоційний ефект та вказує на «чорні» , «таємні» аспекти життя балерини.

«The King's Speech» (2010) [Король говорить! / Промова короля]

Український прокат представив кінострічку «The King's Speech» у двох варіаціях «Король говорить!» (конкретизація) та «Промова короля» (дослівний переклад). Обидва варіанти відповідають сюжету кінострічки та дають глядачеві розуміння про подальші події фільму. Герцог Йоркський, Альберт страждає від нервового заїкання та будь-яка промова для нього - складна та майже неможлива для виконання річ.

«Warrior» (2011) [Воїн]

Переклад фільмоніму цієї кінострічки було виконано шляхом використання дослівного перекладу. Назва кінострічки посилює емоційну забарвленість та вказує на непростий сюжет фільму.

«Midnight in Paris» (2011) [Опівночі в Парижі]

Жанр кінострічки «Опівночі в Парижі»- романтична мелодрама - фантазія, тож не дивно, що у назві фігурує найромантичніше місто світу - Париж. Більш цього, події фільму відбуваються в Парижі, а сюжет розповідає історію молодої пари. Переклад було виконано дослівним способом.

«Drive» (2011) [Драйв]

Переклад фільмоніму було виконано методом транслітерації. Назва «Drive» у оригіналі українською перекладається, як «їзда». Водночас слово «драйв» позначає емоційний стан людини, що супроводжується натхненням, прагненням до мети, енергетичним зарядом, вірою в свої сили. Сюжет фільму оповідає про безіменного водія, який ночами займається перевезеннями грабіжників з місць злочинів, отже кінострічка являє собою кримінальний трилер. Таким чином, стратегія перекладу, обрана перекладачем, втілює одночасно як тематику фільму, так і передає «драйвовий» настрій.

«Django Unchained» (2012) [Джанго Звільнений]

При перекладі назви фільму було використано дослівний переклад. Фільмонім у оригіналі має нетипічний порядок слів , тобто акцент у назві робиться на головному герої, а саме Джанго. Це має бути однією з причин, чому перекладач вирішив використати стратегію дослівного перекладу.

«The Wolf of Wall Street» (2013) «Вовк з Уолл-Стріт»

Кінострічка оповідає нам про Джордана Белфорта , який став брокером в успішному інвестиційному банку L. F. Rothschild. Навіть попри численні негаразди Джордан стає успішним , а журнал Forbes у своїй статті називає його "Вовком з Уолл-стріт". Таким чином, назва кінострічки нерозривно пов'язана з сюжетом, більш цього , фільмонім є дійсно яскравими через наявність відомої історичної одиниці у назві , чим притягає на себе увагу.

«Dallas Buyers Club» (2013) [Далласький клуб покупців]

Фільмонім пов'язан з місцем подій, які трапляються у фільмі (місто Даллас). Переклад фільмоніму було здійснено дослівним способом, таким чином було збережено оригінальну ідею автора .

«Inside Out» (2015) [Думками навиворіт]

Переклад фільмоніму було виконано шляхом трансформації назви (конкретизація) . Головна героїня , Райлі - звичайна 11-річна школярка, її поведінку визначають п'ять базових емоцій: Радість, Печаль, Страх, Гнів і Відраза. Таким чином, додавання слова «думками» є раціональним та конкретизує фільмонім та дає глядачеві більш детальну уяву про сюжет фільму.

«Beasts of No Nation»(2015) [Звірі без нації]

Замість звичного нам «animal» у назві кінострічки було використане більш емоційне забарвлено, експресивне «beast», яке також має значення «монстр», «тварюка», «чудовисько». Така назва була обрана не випадково, але ж основа

сюжету містить в собі жахливі події війни , які змінювали людей , їх життя, вчинки на гірше. Під час перекладу назву було конкретизовано.

«Spotlight» (2015) [У центрі уваги]

Дана кінокартина заснована на реальних подіях та розповідає про журналістське розслідування щодо священиків-педофілів бостонської католицької церкви.

Назва фільму походить від заголовку, під яким виходили матеріали газети видання «Бостон Глоуб»: «Spotlight Investigation: Abuse in the Catholic Church». [23]

Слово «Spotlight» крім дослівного перекладу «прожектор» , або «висвітити» має ще інше значення - «центр уваги; родзинка або найважливіша частина». Таким чином, перекладач зробив вдалий переклад, занурився у подробиці появи назви та за допомогою конкретизації втілює ідею оригінального фільмоніму.

«The Hateful Eight» (2015) [Мерзенна вісімка]

Оригінальна назва фільму спирається на сюжет кінострічки, який оповідає про восьмеро жителів Заходу, які шукають притулку під час снігової бурі та опиняються в крамниці, хазяї якої зникли. Кожен з присутніх має свої «скелети в шафі» , саме тому назва містить в собі прикметник «hateful» / «мерзенна». Переклад було виконано дослівним способом.

«Mad Max: Fury Road» (2015) [Шалений Макс: Дорога гніву]

Згідно сюжету фільму, незабаром після помсти за смерть дружини і сина, Макс Рокатанскі покинув ряди «Основного силового патруля» і поїхав у пустелю, де поневіряється на самоті, поки світ повільно занепадає внаслідок енергетичної кризи і світової війни. Не маючи нічого, крім своєї машини «Спеціальний переслідувач», Максові належить навчитися, як вижити в постапокаліптичній пустці і битися з жорстокими, безжалісними воїнами, які її населяють.[24] Таким

чином, фільмонім є тематичним , містить в собі також предметні (Road/ дорога) та персональні (Max/ Макс) ознаки.Фільмонім також емоційно забарвлений, передає настрій головного героя за допомогою слова fury/лють. Переклад виконано дослівним способом.

«Arrival»(2016) [Прибуття]

Переклад назви виконано дослівним способом. Вибір назви оригіналу спирається на сюжеті кінокартини - він крутиться навколо теми прибульців, їх прибуття на планету та намагання головних героїв зрозуміти мету їх появи.

«Wonder» (2017) [Диво]

Назва сімейної драми втілює головну ідею сюжету фільму- хлопчик (Оггі) , який має фізичні вади та страждає від постійних знущань однокласників , але в кінці-кінців він отримує визнання. На випускній церемонії в кінці року Оггі нагороджується медаллю Генрі Уорда Бічера за його силу і хоробрість, присутні аплодують стоячи. Фільм закінчується тим, що всі аплодують Оггі, а Ізабель(мати Оггі) говорить йому, що він справжнє диво.Таким чином,фільмонім було перекладено дослівним способом, а перекладач зберіг ідею оригінальної назви.

«Spider-Man: Into the Spider-Verse» (2018) [Людина-павук: Навколо всесвіту]

Дослівний переклад «spider-verse» - «вірш про чоловіка павука». Таку дефініцію дає ресурс mashable.com : «Коротше кажучи, «spider-verse» -це свого роду вільна назва для всіх різних людей-павуків і жінок-павуків з різних альтернативних всесвітів Marvel.» [25] Таким чином, використовуючи смисловий розвиток, перекладач адаптував фільмонім та зробив його зрозумілим для глядача.

«Green Book» (2018) [Зелена книга]

Сюжет фільму втілює реальну історію викидайла італо-американського походження Тоні Валлелонга на прізвисько «Тоні Балакун» , якого наймають

шофером на час туру відомого афроамериканського джазового піаніста Дона Ширлі. Під час подорожі вони користуються так званою «Зеленою книгою темношкірого автомобіліста», що містить інформацію про безпечні місця для афроамериканців. Саме наявність цієї книги є символом того, що темношкіре населення зазнало багато страждань та утиску. Фільмонім є предметним, а його переклад-дослівним.

«Avengers: Infinity War» (2018) [Месники : Війна нескінченності]

Дана кінокартина є продовженням фільмів «Месники» та «Ера Альтрона». Таким чином, щоб зберегти зв'язок між частинами та водночас додати оригінальності до фільмоніму, назву «Avengers»/ «Месники» було збережено, та додано частинку «Infinity war» / «Війна нескінченності». Переклад фільмоніму було виконано дослівним способом.

«Isle of Dogs» (2018) [Острів собак]

Назва кінокартини пов'язана з сюжетом - 12-річний Атарі Кобаяші, підопічний корумпованого мера міста Мегасакі, з відома якого в місті починається масове відловлювання собак, яких відправляють на острів-звалище, куди вже багато років вивозять відходи людської цивілізації. Фільмонім є тематичним, а переклад було виконано дослівно.

«Joker» (2019) [Джокер]

Даний фільмонім є персональним, оскільки кінострічка розповідає нам історію відомого суперлиходія. Переклад було виконано способом транслітерації.

«Once Upon A Time In Hollywood» (2019) [Одного разу в... Голлівуді]

Назва фільму пов'язана з подіями сюжету, які відбувалися «одного разу в Голлівуді», саме тому переклад було виконано буквальним способом, щоб

зберегти оригінальну ідею фільму. Єдиною відмінністю від оригінального фільмоніму є три крапки, які додають містерії .

«Sound of Metal» (2020) [Звук металу]

Даний фільмонім є тематичним, сюжет оповідає про барабанщика, який має проблеми із слухом та може розрізнити тільки 20-30 відсотків слів через погіршення слуху. Йому також необхідно було привчити себе до тиші та не чути голосних звуків. Переклад було здійснено дослівним способом.

«I'm Thinking of Ending Things» (2020) [Я думаю з усім цим покінчити]

Даний фільмонім виражає настрій головної героїні , яка страждає від постійних нав'язливих думок і хоче закінчити відносини зі своїм хлопцем. Варіант українського перекладу посилює емоційний ефект словами «з усім цим». В іншому , переклад було виконано дослівно.

«Judas and the Black Messiah» (2021) [Іуда та чорний месія]

Назва фільму пов'язана з сюжетом, який оповідає про зраду Фреда Хемптона , голови іллінойського відділення Партії Чорних пантер в Чикаго в кінці 1960-х років. Саме тому у назві використано ім'я «Іуда», яке в переносному значенні - «зрадник». Переклад було виконано дослівним способом , що зберігає оригінальну ідею кінострічки.

«The Green Knight» (2021) [Легенда про зеленого лицаря]

Сюжет фільму розповідає про новорічний бенкет ,коли до Камелота приходять жахливий Зелений Лицар і пропонує парі: будь-хто серед лицарів Круглого столу може вдарити його сокирою, але він зробить те саме через рік і один день. Тож фільмонім нерозривно пов'язан з сюжетом фільму та головним героєм. Переклад було здійснено шляхом конкретизації.

«Nomadland» (2021) [Земля кочівників]

З англійської «nomad» перекладається , як «кочівник». Оскільки українська мова не може дати повного еквіваленту до слова «nomadland», перекладачем було використано прийом конкретизації.

«Raya and the Last Dragon» (2021) [Рая та останній дракон]

Назва фільму базується на сюжеті - дівчинка Рая намагається знайти останнього дракона , останню надію людей перемогти їхніх ворогів. Фільмонім є тематичним, з персональними ознаками. Переклад було виконано дослівним способом.

«No Time to Die» (2021) [007: Не час помирати]

Переклад фільмоніму було здійснено дослівним способом з додаванням частки «007» , що вказує на зв'язок фільму з тематикою Джеймса Бонда - Агента 007.

2.3 Статистичний аналіз перекладацьких прийомів при перекладі назв фільмів

Під час аналізу оригінальних та перекладених назв було досліджено 30 кінострічок періоду 2010-2021 років. Аналізуючи фільмоніми було встановлено їх тип, спосіб перекладу кожного фільмоніму та вид перекладацьких трансформацій за їх наявністю.

Таким чином, з 30-ти фільмонімів кількість тематичних фільмонімів -10 одиниць , персональних- 9 одиниць , фільмоніми категорії часу/простору - 4 одиниці, предметні фільмоніми - 2 одиниці, змішані - 5 одиниць. Що відповідно становить 33,3%, 30%, 13,3% , 6,7%, 16,6%. Відсоткове співвідношення типів фільмонімів наведено у діаграмі нижче (рис.2.3 а)

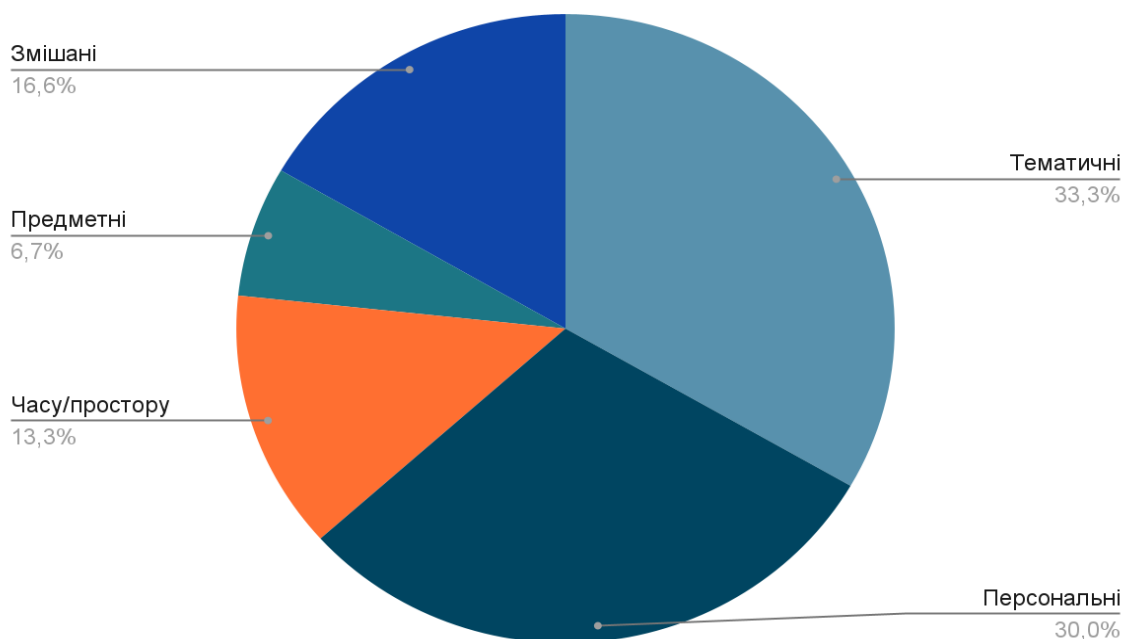

Рисунок 2.3. (а)- Відсоткове співвідношення типів фільмонімів при аналізі 30-ти кінострічок 2010-2021 рр.

Розглядаючи способи перекладу фільмонімів, нами було виявлено, що кількість фільмонімів перекладених дослівним способом становить 19 одиниць, тобто 63,3%. Цей спосіб виявився найпопулярнішим серед перекладачів. Виявилось, що багато фільмонімів потребують дослівного перекладу задля збереження ідеї та сенсу оригінальної назви.

На другому місці спосіб перекладу з використанням перекладацьких трансформацій. Кількість фільмонімів, перекладених з допомогою трансформацій становить 10 одиниць, а саме 33,3%. Серед них до 6-ти одиниць було застосовано конкретизацію, а 4 одиниці було перекладено шляхом додавання. Шляхом транслітерації було перекладено лише 1 одиницю, що становить 3,33%.

Частотність використання певних способів перекладу фільмонімів відображена у діаграмі (рис. 2.3 б).

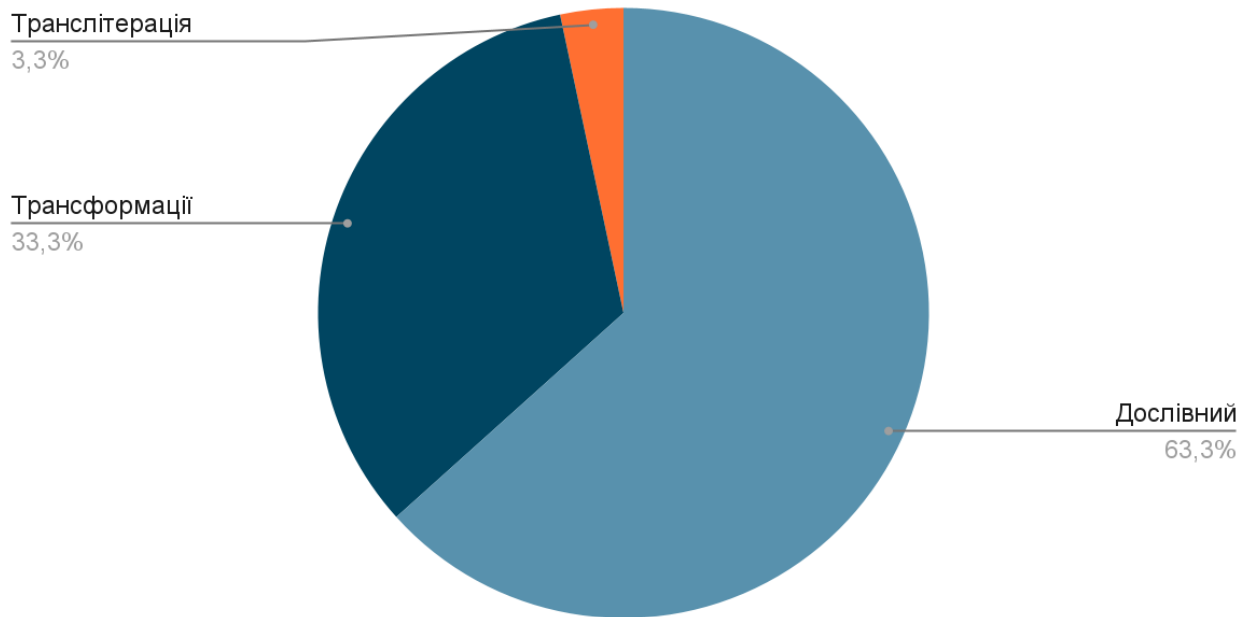

Рисунок 2.3 (б)- Частотність використання певних способів перекладу при аналізі 30-ти кінострічок 2010-2021 рр.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У цьому розділі було проведено аналіз оригінальних фільмонімів та назв фільмів перекладених українською мовою. Під час аналізу ми спиралися на класифікацію фільмонімів Карпенко Ю.О. , виділяючи такі типи фільмонімів , як тематичні, предметні, персональні, часу/простору та змішані.

Також нами було здійснено статистичний аналіз заголовків кінофільмів та висвітлено відсоткові дані у двох діаграмах (рис. 2.3а ; рис. 2.3б) .

Таким чином, під час аналізу 30-ти фільмонімів виробництва в період 2010-2021 рр. було виявлено, що найпоширеніший тип фільмоніму - тематичний, а найпопулярнішим способом перекладу є дослівний.

ВИСНОВКИ

Фільмонім - це особливий розряд імен власних, який виконує номінативну, інформативну, рекламну, прагматичну та прогностичну функції. Безумовно, вибір фільмоніму в багатьох випадках визначає подальшу долю кінострічки - успіх чи невдача.

Таким чином, дуже важливу роль грає перекладач, який має за мету перекласти фільмонім. Велика відповідальність лежить на ньому, оскільки для адекватного перекладу потрібно врахувати культурні, соціальні, історичні аспекти країни виробника фільму та країни, якою мовою буде перекладатися фільмонім.

Для визначення особливостей перекладу англійськомовних фільмонімів українською мовою нами було розглянуто праці таких видатних науковців, як Книш О.В., Карпенко Ю.О., Чередниченко О. І., Комісарова В.Н. та інші.

У першому розділі ми визначали лінгвістичні аспекти перекладу фільмонімів, в той час як у другому розділі нами було розглянуто 30 прикладів заголовків фільмів та проаналізовано як оригінальні назви, так і перекладені українською мовою.

Було виявлено, що найкращим варіантом перекладу є адекватний. Адекватний переклад обов'язково припускає такий процес, як адаптація фільмоніму, завдяки використанню перекладацьких трансформацій. Згідно класифікації Комісарова В.Н., було виявлено такі типи трансформацій, як конкретизація, генералізація, смисловий розвиток, антонімічний переклад, додавання та опущення слів, компенсація.

РЕЗЮМЕ

У даній курсовій роботі аналізуються особливості перекладу англомовних фільмонімів сучасного кінематографа . Розглянуто фільмоніми, як особливий розряд імен власних . Встановлені типи, функції фільмонімів. Виявлено стратегії перекладу та способи адаптації фільмонімів. Розглянуто класифікацію перекладацьких трансформацій .

Проаналізовано лексичні одиниці фільмонімів у період з 2010 по 2021 рр.

За результатами проведеного аналізу виявлено частотність використання певних видів фільмонімів , а також стратегій їх перекладу. Дані відображені у вигляді двох кругових діаграм.

SUMMARY

The course work deals with the features of the translation of the English language film titles of modern cinematography.

Film titles were considered as a special category of proper names. The types and functions of film titles were also established. Translation strategies and ways of adapting translated film titles were revealed. The classification of translation transformations was covered.

The analysis was applied to the lexical units of the certain film titles in the period from 2010 to 2021. According to the results of the analysis, the frequency of using certain types of film names, as well as strategies for their translation was stated. The data is displayed as two diagrams.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Чередниченко О.І. Про мову і переклад — К.Либідь, 2007.—248с.
2. Туркин, В.К. Драматургия кино: очерки по теории и практике киносценария: учеб.пособие для студентов высш. учеб. заведений, обуч. по спец. «Драматургия» / В.К. Туркин;Всерос. гос. ин-т кинематографии. - [2-е изд.]. - М.: ВГИК, 2007. - 319 с.
3. Сухая Е. В. Типы источников киноречи как основа лингвистических исследований // Вестн. МГОУ. Сер. Лингвистика. - 2010. - № 02. - С. 68-74.2007
4. Волошина Т. Г., Лихачева В. В. Современный киносценарий как область трансформирующейся реальности от художественного текста к кинодискурсу. Риски в изменяющейся социальной реальности: проблема прогнозирования и управления: материалы междунар. научно-практической конференции 14-15 квіт. 2013 р. Белгород: Изд-во ООО «ПТ», 2015. С. 335– 343.
5. Ірен Роздобудько Структура Кіносценарію // Екранні Мистецтва 2020 р. <https://orcid.org/0000-0002-7110-0231>
6. Бучко Д. Г. Словник української ономастичної термінології. Харків: Ранок-НТ, 2012. 256 с.
7. Кривонос Я. В. Нормативні проблеми українського перекладу американської кінопродукції. Лінгвістика. 2010. No 1. С. 176–182
8. Книш О. В. Лінгвістичний аналіз найменувань кінофільмів: автореф. дис. канд. філол. наук. Одеса, 1992. 17с.
9. Лукьянова Т. Г. Теоретичні аспекти кіноперекладу з англійської на українську мову. Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. 2011. No973. Серія: Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов. Вип. 68. С.183-188.
10. Nord, C. Text-Functions in Translation: Titles and Headings as a Case in Point. Target / C. Nord. 1995. – pp. 261– 284 с.

11. ЛАМЗИНА, А. В. Заглавие // Введение в литературоведение. Литературное произведение: основные понятия и термины
12. Кныш Е. В. Лингвистический анализ наименований кинофильмов в русском языке. дис. . к.ф.н. Одесса, 1992. 191 с.
13. Journal of Language Teaching and Research, Vol. 9, No. 1, pp. 119-124, January 2018
14. Eugene A. Nida. (1993). Language, Culture and Translating, Shanghai: Shanghai Foreign Language Education Press.
15. БОГДАНОВА, О. Ю. Заглавие с позиции теории диклемной структуры текста (на материале английского языка)
16. Яхнюк Т. О. Використання фрагментів художніх відеофільмів для навчання студентів мовних спеціальностей соціокультурної англійської лексики: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Тетяна Олександрівна Яхнюк. К., 2002. 203 с.
17. Комиссаров В. Н. Общая теория перевода. - М. ЧеРо, 1999. - 136с
18. Смірнова М. Р. Панчишко К. В. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика
19. Демченко Н.С. «YoungScientist»•No12.1(52.1)•December,2017
20. Miram G. E., Daineko V. V., Taranukha L. A., Grischenko M. V., Gon A. M. Basic translation. К. : Elga, Nika-Center, 2002. 247 с.
21. <https://www.imdb.com/title/tt1255953/faq/>
22. [https://uk.wikipedia.org/wiki/Чорний_лебідь_\(фільм\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/Чорний_лебідь_(фільм))
23. https://uk.wikipedia.org/wiki/У_центрі_уваги
24. <https://web.archive.org/web/20150608082333/http://ua.korrespondent.net/show/biz/cinema/3498280-opublikovano-novy-treiler-do-filmu-bozhevilnyi-maks-doro-ha-luiti>
25. <https://mashable.com/article/spider-man-spider-verse-explainer>
26. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ: Академія, 2006. 336 с.

